

فهرست مطالب

۱۳	..... دیباچه
۱۵	..... پیشگفتار
۱۷	..... قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۷	..... مقدمه
۲۵	..... فصل اول: اصول کلی
۲۵	..... اصل اول (حکومت و ملت ایران)
۲۸	..... اصل دوم (پایه‌های ایمانی جمهوری اسلامی ایران)
۳۰	..... اصل سوم (وظایف و اهداف دولت)
۳۳	..... اصل چهارم (ابتدای قوانین و مقررات بر اسلام)
۳۶	..... اصل پنجم (ولایت و امامت در عصر غیبت)
۳۹	..... اصل ششم (اداره کشور با آراء عمومی)
۴۱	..... اصل هفتم (اداره شورایی کشور)
۴۲	..... اصل هشتم (امر به معروف و نهی از منکر)
۴۴	..... اصل نهم (حفظ آزادی، استقلال، وحدت و تمامیت ارضی)
۴۶	..... اصل دهم (تشکیل و حفظ خانواده)
۴۸	..... اصل یازدهم (اتحاد ملل اسلامی)
۴۹	..... اصل دوازدهم (دین و مذهب)
۵۱	..... اصل سیزدهم (اقلیت‌های دینی ایرانی)
۵۳	..... اصل چهاردهم (حقوق غیر مسلمانان)
۵۵	..... فصل دوم: زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور
۵۵	..... اصل پانزدهم (خط و زبان رسمی و محلی)
۵۶	..... اصل شانزدهم (آموزش زبان عربی)
۵۶	..... اصل هفدهم (مبدا تاریخ و تعطیلی رسمی)
۵۷	..... اصل هجدهم (پرچم رسمی)
۵۹	..... فصل سوم: حقوق ملت
۵۹	..... اصل نوزدهم (تساوی حقوق مردم)
۶۰	..... اصل بیستم (حمایت یکسان قانون)
۶۰	..... اصل بیست و یکم (حقوق زنان)

۶ □ شرح جامع قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

- ۶۲ ..... اصل بیست و دوم (مصونیت حقوق اشخاص)
- ۶۴ ..... اصل بیست و سوم (تفتیش عقاید)
- ۶۵ ..... اصل بیست و چهارم (آزادی مطبوعات)
- ۶۷ ..... اصل بیست و پنجم (آزادی حریم خصوصی)
- ۶۹ ..... اصل بیست و ششم (آزادی احزاب و جمعیتها)
- ۷۰ ..... اصل بیست و هفتم (آزادی اجتماعات و راهپیمایی)
- ۷۲ ..... اصل بیست و هشتم (حق و امکان اشتغال)
- ۷۴ ..... اصل بیست و نهم (تامین اجتماعی)
- ۷۵ ..... اصل سی ام (حق تحصیل رایگان)
- ۷۸ ..... اصل سی و یکم (حق مسکن)
- ۷۹ ..... اصل سی و دوم (دستگیری و بازداشت)
- ۸۱ ..... اصل سی و سوم (تبعید و منع اقامت)
- ۸۳ ..... اصل سی و چهارم (حق دادخواهی)
- ۸۴ ..... اصل سی و پنجم (حق انتخاب وکیل)
- ۸۶ ..... اصل سی و ششم (حکم به مجازات و اجرای حکم)
- ۸۷ ..... اصل سی و هفتم (اصل برائت)
- ۸۸ ..... اصل سی و هشتم (تحصیل غیر قانونی دلیل)
- ۸۹ ..... اصل سی و نهم (حقوق متهم و مجرم)
- ۹۰ ..... اصل چهلم (اصل لاضرر)
- ۹۱ ..... اصل چهل و یکم (تابعیت ایرانیان)
- ۹۳ ..... اصل چهل و دوم (تابعیت ایرانی بیگانگان)
- ۹۵ ..... **فصل چهارم: اقتصاد و امور مالی**
- ۹۵ ..... اصل چهل و سوم (ضوابط اقتصاد کشور)
- ۹۸ ..... اصل چهل و چهارم (پایه‌های اقتصاد کشور)
- ۱۰۰ ..... اصل چهل و پنجم (انفال و ثروتهای عمومی)
- ۱۰۱ ..... اصل چهل و ششم (مالکیت حاصل کار)
- ۱۰۲ ..... اصل چهل و هفتم (حق مالکیت شخصی)
- ۱۰۳ ..... اصل چهل و هشتم (منع تبعیض در اقتصاد استانها)
- ۱۰۵ ..... اصل چهل و نهم (تکلیف ثروتهای نامشروع)
- ۱۰۶ ..... اصل پنجاهم (حفاظت محیط زیست)
- ۱۰۷ ..... اصل پنجاه و یکم (مالیات)
- ۱۰۸ ..... اصل پنجاه و دوم (بودجه کل کشور)

فهرست مطالب □ ۷

۱۱۰.....	اصل پنجاه و سوم (دریافت‌های دولت - خزانه داری کل)
۱۱۲.....	اصل پنجاه و چهارم (دیوان محاسبات)
۱۱۳.....	اصل پنجاه و پنجم (وظایف دیوان محاسبات)
۱۱۵.....	فصل پنجم: حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن
۱۱۵.....	اصل پنجاه و ششم (حاکمیت)
۱۱۷.....	اصل پنجاه و هفتم (قوای حاکم در کشور)
۱۱۹.....	اصل پنجاه و هشتم (اعمال قوه مقننه)
۱۲۰.....	اصل پنجاه و نهم (همه پرسی تقنینی)
۱۲۱.....	اصل شصتم (اعمال قوه مجریه)
۱۲۲.....	اصل شصت و یکم (اعمال قوه قضائیه)
۱۲۵.....	فصل ششم: قوه مقننه
۱۲۵.....	مبحث اول: مجلس شورای اسلامی
۱۲۵.....	اصل شصت و دوم (مجلس و نمایندگان ملت)
۱۲۶.....	اصل شصت و سوم (مدت نمایندگی)
۱۲۷.....	اصل شصت و چهارم (تعداد و ترکیب نمایندگان مجلس)
۱۲۸.....	اصل شصت و پنجم (نصاب، رسمیت و مصوبات مجلس)
۱۲۹.....	اصل شصت و ششم (آیین نامه داخلی مجلس)
۱۳۱.....	اصل شصت و هفتم (سوگند نمایندگان مجلس)
۱۳۲.....	اصل شصت و هشتم (توقف انتخابات مجلس)
۱۳۳.....	اصل شصت و نهم (جلسات علنی و غیر علنی مجلس)
۱۳۵.....	اصل هفتادم (حضور سران اجرایی در جلسات مجلس)
۱۳۶.....	اصل هفتاد و یکم (حدود قانونگذاری مجلس)
۱۳۷.....	اصل هفتاد و دوم (منع وضع قوانین نامشروع)
۱۳۸.....	اصل هفتاد و سوم (تفسیر قوانین عادی)
۱۳۹.....	اصل هفتاد و چهارم (لوایح و طرح های قانونی)
۱۴۱.....	اصل هفتاد و پنجم (شرایط طرحها، پیشنهادات و اصلاحات لوایح)
۱۴۲.....	اصل هفتاد و ششم (حق تحقیق و تفحص مجلس)
۱۴۴.....	اصل هفتاد و هفتم (تصویب معاهدات بین المللی)
۱۴۷.....	اصل هفتاد و هشتم (تغییر و اصلاح خطوط مرزی)
۱۴۸.....	اصل هفتاد و نهم (حکومت نظامی و محدودیتهای ضروری)
۱۴۹.....	اصل هشتادم (وام و کمک بلاعوض دولت)
۱۵۰.....	اصل هشتاد و یکم (اعطای امتیاز اقتصادی به خارجیان)

۸ شرح جامع قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

- اصل هشتاد و دوم (استخدام کارشناسان خارجی) ۱۵۱
- اصل هشتاد و سوم (انتقال نفایس ملی) ۱۵۲
- اصل هشتاد و چهارم (محدوده مسئولیت و اظهار نظر نمایندگان) ۱۵۳
- اصل هشتاد و پنجم (محدودیت انتقال حق قانونگذاری) ۱۵۳
- اصل هشتاد و ششم (مصونیت پارلمانی) ۱۵۵
- اصل هشتاد و هفتم (رای اعتماد به هیات وزیران) ۱۵۶
- اصل هشتاد و هشتم (سوال از رئیس جمهور و وزراء) ۱۵۷
- اصل هشتاد و نهم (استیضاح رئیس جمهور و وزراء) ۱۵۹
- اصل نودم (شکایت مردم از طرز کار قوا) ۱۶۱
- اصل نود و یکم (مسئولیت و ترکیب شورای نگهبان) ۱۶۲
- اصل نود و دوم (مدت مسئولیت در شورای نگهبان) ۱۶۴
- اصل نود و سوم (اعتبار ترکیبی مجلس و شورای نگهبان) ۱۶۵
- اصل نود و چهارم (بررسی مصوبات، توسط شورای نگهبان) ۱۶۵
- اصل نود و پنجم (مهلت بررسی مصوبات، توسط شورای نگهبان) ۱۶۷
- اصل نود و ششم (نحوه بررسی مصوبات توسط شورای نگهبان) ۱۶۷
- اصل نود و هفتم (حضور شورای نگهبان در مجلس) ۱۶۸
- اصل نود و هشتم (تفسیر قانون اساسی) ۱۶۹
- اصل نود و نهم (نظارت شورای نگهبان بر انتخابات و همه‌پرسی) ۱۷۱

فصل هفتم: شوراها ۱۷۵

- اصل یکصدم (شوراهای محلی) ۱۷۵
- اصل یکصد و یکم (شورای عالی استانها) ۱۷۷
- اصل یکصد و دوم (پیشنهاد طرح شورای عالی استانها به مجلس) ۱۷۸
- اصل یکصد و سوم (رعایت مصوبات شوراها توسط مقامات کشوری) ۱۷۹
- اصل یکصد و چهارم (شوراهای کار) ۱۸۱
- اصل یکصد و پنجم (محدوده تصمیمات شوراها) ۱۸۱
- اصل یکصد و ششم (انحلال شوراها) ۱۸۳

فصل هشتم: رهبر یا شورای رهبری ۱۸۵

- اصل یکصد و هفتم (انتخاب و معرفی رهبر) ۱۸۵
- اصل یکصد و هشتم (قانون و آیین‌نامه داخلی خبرگان) ۱۸۷
- اصل یکصد و نهم (شرایط و صفات رهبر) ۱۸۹
- اصل یکصد و دهم (وظایف و اختیارات رهبر) ۱۹۱
- اصل یکصد و یازدهم (جایگزینی رهبر) ۱۹۴

۱۹۶.....	اصل یکصد و دوازدهم (مجمع تشخیص مصلحت نظام)
۱۹۹.....	فصل نهم: قوه مجریه
۱۹۹.....	مبحث اول: ریاست جمهوری و وزراء.....
۱۹۹.....	اصل یکصد و سیزدهم (عالیترین مقام رسمی کشور).....
۲۰۰.....	اصل یکصد و چهاردهم (مدت و دوره ریاست جمهوری).....
۲۰۱.....	اصل یکصد و پانزدهم (شرایط رئیس جمهور).....
۲۰۳.....	اصل یکصد و شانزدهم (نامزدهای ریاست جمهوری).....
۲۰۵.....	اصل یکصد و هفدهم (انتخاب رئیس جمهور).....
۲۰۶.....	اصل یکصد و هجدهم (نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری).....
۲۰۷.....	اصل یکصد و نوزدهم (زمان انتخاب رئیس جمهور).....
۲۰۸.....	اصل یکصد و بیستم (تاخیر و تمدید انتخابات ریاست جمهوری).....
۲۰۹.....	اصل یکصد و بیست و یکم (سوگند رئیس جمهور).....
۲۱۰.....	اصل یکصد و بیست و دوم (مسئولیت رئیس جمهور).....
۲۱۱.....	اصل یکصد و بیست و سوم (امضاء مصوبات مجلس و نتایج همه پرسی).....
۲۱۲.....	اصل یکصد و بیست و چهارم (معاونان رئیس جمهور).....
۲۱۳.....	اصل یکصد و بیست و پنجم (امضاء معاهدات بین المللی).....
	اصل یکصد و بیست و ششم (مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و
۲۱۶.....	استخدامی).....
۲۱۸.....	اصل یکصد و بیست و هفتم (نمایندگان ویژه رئیس جمهور).....
۲۱۹.....	اصل یکصد و بیست و هشتم (پیشنهاد و تعیین سفیران).....
۲۲۱.....	اصل یکصد و بیست و نهم (اعطای نشان های دولتی).....
۲۲۲.....	اصل یکصد و سی ام (استعفاء رئیس جمهور).....
۲۲۲.....	اصل یکصد و سی و یکم (فقدان رئیس جمهور و انتخابات زود هنگام).....
۲۲۴.....	اصل یکصد و سی و دوم (اقدامات ممنوع در زمان فقدان رئیس جمهور).....
۲۲۵.....	اصل یکصد و سی و سوم (تعیین وزراء).....
۲۲۷.....	اصل یکصد و سی و چهارم (هیات وزیران).....
۲۲۸.....	اصل یکصد و سی و پنجم (استعفاء وزرا و هیات وزیران).....
۲۳۰.....	اصل یکصد و سی و ششم (عزل وزراء و رای اعتماد مجدد).....
۲۳۱.....	اصل یکصد و سی و هفتم (مسئولیت وزراء).....
۲۳۲.....	اصل یکصد و سی و هشتم (وضع تصویب نامه و آیین نامه).....
۲۳۶.....	اصل یکصد و سی و نهم (صلح و داوری دعاوی اموال عمومی و دولتی).....
۲۳۷.....	اصل یکصد و چهلم (رسیدگی به اتهام سران قوه مجریه).....

- ۲۳۸..... اصل یکصد و چهل و یکم (منع تعدد مشاغل دولتی)
- ۲۴۲..... اصل یکصد و چهل و دوم (رسیدگی به دارایی سران عالی نظام)
- ۲۴۲..... اصل یکصد و چهل و سوم (وظایف ارتش)
- ۲۴۳..... مبحث دوم: ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
- ۲۴۳..... اصل یکصد و چهل و چهارم (اصول حاکم بر ارتش)
- ۲۴۵..... اصل یکصد و چهل و پنجم (منع عضویت بیگانگان در نیروهای مسلح)
- ۲۴۶..... اصل یکصد و چهل و ششم (منع استقرار پایگاه نظامی خارجی در کشور)
- ۲۴۷..... اصل یکصد و چهل و هفتم (استفاده از امکانات ارتش در زمان صلح)
- ۲۴۷..... اصل یکصد و چهل و هشتم (منع استفاده شخصی از امکانات ارتش)
- ۲۴۸..... اصل یکصد و چهل و نهم (ترفیع و سلب درجه نظامیان)
- ۲۴۸..... اصل یکصد و پنجاهم (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)
- ۲۴۹..... اصل یکصد و پنجاه و یکم (آموزش نظامی همگانی)

فصل دهم: سیاست خارجی

- ۲۵۱..... اصل یکصد و پنجاه و دوم (مبانی سیاست خارجی)
- ۲۵۳..... اصل یکصد و پنجاه و سوم (منع سلطه بیگانگان بر منابع کشور)
- ۲۵۴..... اصل یکصد و پنجاه و چهارم (حمایت از مبارزات مستضعفین جهان)
- ۲۵۵..... اصل یکصد و پنجاه و پنجم (اعطای پناهندگی سیاسی)

فصل یازدهم: قوه قضائیه

- ۲۵۷..... اصل یکصد و پنجاه و ششم (وظایف قوه قضائیه)
- ۲۵۹..... اصل یکصد و پنجاه و هفتم (اوصاف و تعیین رئیس قوه قضائیه)
- ۲۶۰..... اصل یکصد و پنجاه و هشتم (وظایف رئیس قوه قضائیه)
- ۲۶۱..... اصل یکصد و پنجاه و نهم (دادگستری و دادگاه)
- ۲۶۲..... اصل یکصد و شصتم (وزیر دادگستری)
- ۲۶۴..... اصل یکصد و شصت و یکم (وظایف دیوان عالی کشور)
- ۲۶۵..... اصل یکصد و شصت و دوم (رئیس دیوان عالی و دادستان کل)
- ۲۶۶..... اصل یکصد و شصت و سوم (اوصاف و شرایط قاضی)
- ۲۶۸..... اصل یکصد و شصت و چهارم (تغییر سمت و محل خدمت قضات)
- ۲۷۰..... اصل یکصد و شصت و پنجم (محاکمات علنی و غیر علنی)
- ۲۷۲..... اصل یکصد و شصت و ششم (مستدل و مستند بودن احکام دادگاهها)
- ۲۷۳..... اصل یکصد و شصت و هفتم (الزام قضات به صدور حکم در دعاوی)
- ۲۷۴..... اصل یکصد و شصت و هشتم (رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی)
- ۲۷۶..... اصل یکصد و شصت و نهم (منع عطف به ماسبق در قوانین جزایی)

فهرست مطالب □ ۱۱

۲۷۷.....	اصل یکصد و هفتادم (عدم اجرای مصوبات دولتی خلاف قانون و اسلام)
۲۷۹.....	اصل یکصد و هفتاد و یکم (جبران تقصیر و اشتباه قضات)
۲۸۰.....	اصل یکصد و هفتاد و دوم (رسیدگی به جرائم نظامیان)
۲۸۱.....	اصل یکصد و هفتاد و سوم (دیوان عدالت اداری)
۲۸۳.....	اصل یکصد و هفتاد و چهارم (سازمان بازرسی کل کشور)
۲۸۵.....	فصل دوازدهم: صدا و سیما
۲۸۵.....	اصل یکصد و هفتاد و پنجم (صدا و سیما)
۲۸۹.....	فصل سیزدهم: شورای عالی امنیت ملی
۲۸۹.....	اصل یکصد و هفتاد و ششم (شورای عالی امنیت ملی)
۲۹۱.....	فصل چهاردهم: بازنگری در قانون اساسی
۲۹۱.....	اصل یکصد و هفتاد و هفتم (بازنگری در قانون اساسی)
۲۹۵.....	منابع و مأخذ